

دانشگاه علوم پزشکی خدمات بهداشتی درمانی ایران

دانشگاه علوم پزشکی

و خدمات بهداشتی درمانی ایران

معاونت آموزشی

مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی

واحد برنامه ریزی آموزشی

چارچوب طراحی «طرح دوره های نظری و عملی»

نیمسال اول ۱۴۰۳

اطلاعات درس:

گروه آموزشی ارابه دهنده درس: آناتومی

عنوان درس: تشریح سر و گردن عملی

نوع و تعداد واحد^۱: عملی ۰.۵ واحد

نام مسئول درس: دکتر ثریا پروری

مدرس/ مدرسان: دکتر مینا افتخارزاده – دکتر ثریا پروری

پیش نیاز/ همزمان: مقدمات علوم تشریح

رشته و مقطع تحصیلی: دکترای حرفه ای پزشکی عمومی

اطلاعات مسئول درس:

رتبه علمی: استادیار

رشته تخصصی: علوم تشریح

محل کار: دانشکده پزشکی

تلفن تماس:

نشانی پست الکترونیک: sorayaparvari@yahoo.com

^۱نوع واحد: نظری، عملی و یا نظری- عملی به تفکیک تعداد واحدهای مصوب در برنامه آموزشی

توصیف کلی درس

این درس به آموزش اصول و مفاهیم و محفوظات در خصوص ساختار اسکلتی و عضلانی آناتومی، مجاورات و تکوین طبیعی ناحیه سر و گردن می پردازد. به میزانی که دانشجو را برای درک، تجزیه و تحلیل اختلالات این ناحیه آماده سازد. همچنین به بررسی آناتومی سطحی و رادیولوژیک ساختارهای سر و گردن می پردازد

اهداف کلی / محورهای توانمندی (Competency):

آشنایی دانشجو با آناتومی سطحی، رادیولوژیک و توپوگرافیک، جنین شناسی و نکات بالینی سر و گردن و اختلالات مرتبط با آناتومی این ناحیه

اهداف اختصاصی / زیرمحورهای هر توانمندی (Core Competency):

اهداف شناختی

از دانشجو انتظار می رود در پایان دوره بتواند:

الف) استخوان بندی گردن

وضعیت تشریحی جمجمه را بیان کند.
تقسیم بندی جمجمه را بیان کند.
استخوانهای کاسه سر و صورت را نام ببرد
مشخصات نمای بالایی، جلوی، عقبی، خارجی و قاعده ای جمجمه را بیان نماید.
مشخصات حفره جمجمه را بیان نماید.
مشخصات استخوان های لامی و فک پایینی را بیان نماید
مشخصات حفره کاسه چشم و بینی را بیان نماید
سینوس های اطراف بینی را نام ببرد
مشخصات کلی مهره های گردنی را بیان کند
در صورت بیان نکات کلینیکی و یا مشاهده عکس های رادیولوژیک و دیدن مولاژ، آناتومی مرتبط با آن را بیان کند

ب) مفاصل سر و گردن

چگونگی مفصل شدن بین استخوان گیجگاهی و فک پایینی فکی را توضیح دهد
چگونگی مفصل شدن بین استخوانهای جمجمه را توضیح دهد
چگونگی مفصل شدن بین جمجمه و اولین مهره گردنی را توضیح دهد
چگونگی مفصل شدن بین اولین و دومین مهره گردنی را توضیح دهد
رباط های بین دومین مهره گردنی و جمجمه را نام ببرد
در صورت بیان نکات کلینیکی و یا مشاهده عکس های رادیولوژیک و دیدن مولاژ، آناتومی مرتبط با آن را بیان کند

پ) ناحیه گردن

حدود آناتومیک گردن را بیان کند.
اتصالات و مجاورات فاسیاهای گردنی را توضیح داده و مسیر انتشار عفونتهای گردنی را پیش بینی نماید.
مثلث های گردن و منشأ، مسیر، مقصد ماهیچه های مربوطه و اعصاب آنها را توضیح دهد.

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی تهران

منشأ، مسیر، شاخه ها و محدوده انتشار شریانها، وریدها و لنف گردن را توضیح دهد.
منشأ، مسیر، شاخه های اعصاب شبکه گردنی، اعصاب مغزی واقع در گردن و زنجیره سمپاتیک گردنی را توضیح دهد.
با توجه به موقعیت مثلتهای گردنی وساختمانهای واقع در عمق آنها ساختمانهای درگیر در طی صدمات وارده به گردن را
پیش بینی نماید.

آناتومی سطحی، رادیولوژیک و بالینی ناحیه گردن را بیان نماید.
در صورت بیان نکات کلینیکی و یا مشاهده عکس های رادیولوژیک و دیدن مولاژ، آناتومی مرتبط با آن را بیان کند

ت) ناحیه سر و صورت

آناتومی ماکروسکوپی، فاسیا، عضلات سطحی وعمقی، مبدأ و مسیر عروق، اعصاب، شاخه ها و محدوده انتشار لنف ناحیه
صورت و پوشش سر را شرح داده و اختلالات مهم ناشی از صدمه به اعصاب، عروق مربوط و ارتباطات وریدهای صورت با
وریدهای داخل جمجمه را پیش بینی نماید.

آناتومی ماکروسکوپی ناحیه پاروتید، گیجگاهی و زیر گیجگاهی و مجاورات و محتویات آنها را شرح دهد.

منشأ، مسیر، شاخه های عروق واعصاب نواحی فوق را شرح داده و مسیرهای مناسب را جهت بیحس نمودن اعصاب مربوطه را
پیش بینی نماید

آناتومی سطحی، رادیولوژیک و بالینی ناحیه سر را بیان نماید.

در صورت بیان نکات کلینیکی و یا مشاهده عکس های رادیولوژیک و دیدن مولاژ، آناتومی مرتبط با آن را بیان کند

ث) جنین شناسی سر و گردن

نحوه تکامل قوسها، بن بست ها وشکافهای حلقی و قسمت هایی که توسط هر یک ایجاد می شود را شرح دهد.

ناهنجاری ها و تغییر در جایگاه ساختارهای مشتق از قوسهای حلقی را پیش بینی نماید.

جریان سلولهای ستیغ عصبی و نقش آنها در تکامل گانگلیونها و مشتقات هر قوس حلقی را شرح دهد.

نقش ژنهای HOX و رتینویک اسید در شکل زایی هر قوس را بیان کند و ناهنجاری حاصله ناشی از افزایش و یا کاهش
رتینویک اسید را پیش بینی نماید.

نحوه تکامل صورت را شرح دهد.

با توجه به نحوه تکامل هر بخش علل ایجاد ناهنجاریها را شرح دهد و عوارض حاصله را پیش بینی کند.

در صورت ارائه سندرم یا ناهنجاری که قبلاً "در کلاس ذکر نشده، دانشجو با توجه به اطلاعات خود علت ایجاد سندرم
مربوطه را توضیح دهد.

در صورت دادن شکل کتاب یا اشکالی که مرتبط به درس است ولی دانشجو قبلاً "ندیده است، موارد خواسته شده را نام
گذاری کند.

اهداف مهارتی

محدوده سر، صورت و گردن را بر روی بدن زنده و مولاژ شناسایی کند

عضلات عروق و اعصاب مهم بالینی سر، صورت و گردن را بر روی مولاژ و کاداور شناسایی کند

تقسیمات و محتویات مهم بالینی مثلث های گردن را در بدن زنده مولاژ و کاداور شناسایی کند

تقسیمات و محتویات مهم بالینی ناحیه گیجگاهی و تحت گیجگاهی را در مولاژ و کاداور شناسایی کند

آناتومی سطحی سر، صورت و گردن را روی بدن زنده یا کاداور نشان دهد

با دیدن کیسههای ناهنجر در ناحیه سر و گردن علت جنینی انرا بیان کند.

با نشان دادن اشکال چند مورد ناهنجاری مادرزادی ناحیه سر و گردن از دانشجویان خواسته خواهد شد که به بحث پیرامون علت نقص جنینی از منظر جنین شناسی بپردازند.

اهداف نگرشی

نکات اخلاقی و شرعی در ارتباط با تشریح جسد، اجتناب از تشریح بیش از موارد مورد نیاز، احترام به جسد ها و تعهد و مسئولیت در حفظ، نگهداری و دفن صحیح و انجام موارد شرعی مربوط به جسد رعایت کند در حفظ، نگهداری و جلوگیری از آسیب به وسیله های کمک آموزشی و آزمایشگاهی مانند مولاژها، مدلها، سیستم ها، برنامه ها و نرم افزارهای الکترونیکی، ابزار تشریح، ابزارهای نگهداری جسد و سایر موارد احساس مسئولیت کند به نظم و مقررات فضاهای آموزشی مانند حضور به موقع، اصول ایمنی و بهداشتی، اصولی اخلاقی و حرف های براساس شیوه نامه های موجود مقید باشد.

رویکرد آموزشی:

□ ترکیبی^۲

■ حضوری

□ مجازی^۲

روش های یاددهی-یادگیری با عنایت به رویکرد آموزشی انتخاب شده:

رویکرد مجازی

- کلاس وارونه
- یادگیری مبتنی بر بازی دیجیتال
- یادگیری مبتنی بر محتوای الکترونیکی تعاملی
- یادگیری مبتنی بر حل مساله (PBL)
- سایر موارد نام ببرید.....

رویکرد حضوری

- سخنرانی تعاملی (پرسش و پاسخ، کوئیز، بحث گروهی و ...)
- بحث در گروه های کوچک
- یادگیری مبتنی بر تیم (TBL)
- یادگیری مبتنی بر حل مساله (PBL)
- یادگیری مبتنی بر سناریو
- استفاده از دانشجویان در تدریس (تدریس توسط همتایان)
- یادگیری مبتنی بر بازی
- سایر موارد نام ببرید.....

رویکرد ترکیبی

ترکیبی از روش های زیرمجموعه رویکردهای آموزشی مجازی و حضوری، به کار می رود.

1. Educational Approach
2. Virtual Approach
3. Blended Approach

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی تهران

لطفا نام ببرید

وسایل کمک آموزشی:

- وایت برد
 پروژکتور اسلاید
 وسایل کمک آموزشی skill lab
 سایر موارد (لطفاً نام ببرید) مولاژ، جسد، نمونه های پلاستینه

جدول تقویم ارائه درس تشریح عملی سر و گردن

روز و ساعت کلاس : یکشنبه ها ۱۵-۸ بر اساس برنامه گروه بندی

نام مدرس / مدرسان	تاریخ ارائه	روش یاددهی - یادگیری	عنوان مبحث فعالیت یادگیری / تکالیف	جلسه
دکتر افتخارزاده دکتر پروری	۱۴۰۳/۷/۸	سخنرانی تعاملی، بحث در گروه های کوچک	ساختار اسکلتی نمای فوقانی و خلفی جمجمه (سطح درون سری و برون سری)، استخوانهای فرونتال، پاریتال، اکسیپیتال	۱
"	۱۴۰۳/۷/۱۵	"	ساختار اسکلتی نمای قدامی و جانبی جمجمه، استخوانهای ماگزایلا، مندیبل، اتموئید	۲
"	۱۴۰۳/۷/۲۲	"	ادامه ساختار اسکلتی نمای جانبی جمجمه (حفرات تمپورال، اینفرا تمپورال، تریگوپالاتین)، استخوان های اسفنوئید و تمپورال	۳
"	۱۴۰۳/۷/۲۹	"	ساختار اسکلتی قاعده جمجمه (سطح درون سری)، استخوان تمپورال، سینوس های وریدی	۴
"	۱۴۰۳/۸/۱۳	"	ساختار اسکلتی قاعده جمجمه (سطح برون سری)، استخوان پالاتین، مهره های گردنی	۵
"	۱۴۰۳/۸/۲۷	"	مثلث ها و عضلات گردن (سوپرا واینفراهیوئید، اسکالن ها)، شبکه گردنی	۶
"	۱۴۰۳/۹/۱۱	"	عضلات ناحیه صورت (اسکالپ، عضلات چهره و جونده) و اعصاب مربوطه	۷
"	۱۴۰۳/۹/۲۵	"	عروق گردن و صورت (شریان های کاروتید مشترک و ساب کلاوین و شاخه های شریان کاروتید خارجی) و وریدها، نواحی تمپورال، اینفرا تمپورال	۸
	۱۴۰۳/۱۰/۲		آزمون عملی سر و گردن	

وظایف و انتظارات از دانشجو:

حضور منظم در کلاس درس، انجام تکالیف در موعد مقرر، مطالعه منابع معرفی شده و مشارکت فعال در برنامه های کلاس^۱، حفظ حرمت و کرامت جسد و پرهیز از شوخی های نامناسب در سالن تشریح، رعایت مقررات سالن تشریح، پوشیدن روپوش سفید مناسب در هر جلسه، استفاده با دقت از مولاژها و پرهیز از آسیب رساندن به منابع و امکانات موجود در سالن، رعایت احترام و شأن اساتید، رزیدنت ها، پرسنل سالن تشریح

تکالیف مورد انتظار دانشجو:

پاسخ دهی به سوالات کلاس

فعالیت های مورد انتظار دانشجو:

حضور به موقع در کلاس، مشارکت در پاسخ به سوالات کلاسی،

شرایط حضور و غیاب دانشجو:

یک جلسه غیبت در صورت تایید موجه بودن، مجاز می باشد و در صورت غیبت بیش از یک جلسه، و یا غیبت در آزمون، نمره صفر منظور می شود.

روش ارزیابی دانشجو:

پرسش و پاسخ های کلاسی، برگزاری امتحان ایستگاهی در سالن تشریح

نحوه ارزشیابی و درصد نمره:

کسب امتیازهای پاسخ دهی در کلاس: تا یک نمره

آزمون پایان ترم: ۱۹ نمره

* نکته: ذکر روش ارزیابی دانشجو (شفاهی، کتبی، چهارگزینه ای، درست نادرست، باز پاسخ و غیره)، آزمون های ساختارمند عینی (مانند: OSCE، OSLE و غیره) و یا ارزیابی مبتنی بر محل کار با استفاده از ابزارها (مانند: لاگ بوک، کارپوشه، DOPS)

* نکته: ذکر سهم ارزشیابی هر روش در نمره نهایی دانشجو (جدول سهم نمره براساس طراحی روش ارزیابی دانشجو)

* نکته: در رویکرد آموزشی مجازی، سهم ارزیابی تکوینی بیش از سهم ارزیابی تراکمی باشد.

نحوه برگزاری آزمون

تشریحی ■ پاسخ کوتاه چندگزینه ای جور کردنی صحیح- غلط

سایر موارد (لطفا نام ببرید) امتحان ایستگاهی عملی در سالن تشریح

^۱وظایف عمومی می توانند در همه انواع دوره های آموزشی اعم از حضوری و مجازی، لحاظ گردند.

دانشگاه علوم پزشکی تهران

منابع به تفکیک اصلی و پیشنهادی:

منابع شامل کتاب های درسی، نشریه های تخصصی، مقاله ها و نشانی وب سایت های مرتبط می باشد.

الف) کتب:

Clinical anatomy_ R.Snell

Langman' s medical embryology

Gray's Anatomy for Students

Basic histology (Junqueira)

ب) مقالات:

ج) محتوای الکترونیکی:

د) منابع برای مطالعه بیشتر:

واحد بر نامه ریزی آموزشی دانشگاه علوم پزشکی تهران